

Πληροφορίες με περιγραφή του συστήματος προστασίας των παιδιών στην Ουκρανία όσον αφορά τη φροντίδα και την τοποθέτηση των ορφανών παιδιών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα

Οι γονείς (θετοί γονείς) είναι οι νόμιμοι εκπρόσωποι των ανήλικων παιδιών τους (πρώτο μέρος του άρθρου 242 του αστικού κώδικα της Ουκρανίας). Οι γονείς έχουν το δικαίωμα να εμπλέκουν άλλα πρόσωπα στην ανατροφή του παιδιού, να αναθέτουν την ανατροφή του σε φυσικά και νομικά πρόσωπα (δεύτερο μέρος του άρθρου 151 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας).

Ο κηδεμόνας είναι ο νόμιμος εκπρόσωπος ενός ανηλίκου και ενός φυσικού προσώπου που έχει κηρυχθεί δικαιοπρακτικά ανίκανο. Νόμιμος εκπρόσωπος μπορεί να είναι άλλο πρόσωπο στις περιπτώσεις που ορίζει ο νόμος (δεύτερο και τρίτο μέρος του άρθρου 242 του αστικού κώδικα της Ουκρανίας).

Μέχρι τον καθορισμό της επιμέλειας ή της παροχής φροντίδας και τον διορισμό κηδεμόνα ή παρόχου φροντίδας, η επιμέλεια ή η φροντίδα επί ενός φυσικού προσώπου ασκείται από την αρμόδια αρχή επιτροπείας (άρθρο 65 του αστικού κώδικα της Ουκρανίας).

Εάν ένα παιδί διαμένει μόνιμα σε ίδρυμα υγειονομικής περίθαλψης, εκπαιδευτικό ίδρυμα ή άλλο ίδρυμα για παιδιά, τα καθήκοντα του κηδεμόνα και του παρόχου φροντίδας σε σχέση με το παιδί ανατίθενται στη διοίκηση των εν λόγω ιδρυμάτων (πρώτο μέρος του άρθρου 245 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας).

Οι ανάδοχοι γονείς είναι οι νόμιμοι εκπρόσωποι των ανάδοχων παιδιών και ενεργούν χωρίς ειδικές εξουσίες ως κηδεμόνες ή πάροχοι φροντίδας (τέταρτο μέρος του άρθρου 256-2 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας).

Οι γονείς-παιδαγωγοί είναι οι νόμιμοι εκπρόσωποι των παιδιών και ενεργούν χωρίς ειδικές εξουσίες ως κηδεμόνες ή πάροχοι φροντίδας (τέταρτο μέρος του άρθρου 256-6 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας).

Ο νόμος της Ουκρανίας «Περί της προστασίας της παιδικής ηλικίας» ορίζει ότι οι τοπικές εκτελεστικές αρχές και οι αρχές τοπικής αυτοδιοίκησης που ενεργούν ως αρχές επιτροπείας σύμφωνα με τις αρμοδιότητές τους βάσει της ισχύουσας ουκρανικής νομοθεσίας εξασφαλίζουν τη λήψη μέτρων σχετικά με την προστασία της παιδικής ηλικίας.

Οι ιδιαιτερότητες της προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών διαφόρων κατηγοριών καθορίζονται επίσης στον οικογενειακό κώδικα της Ουκρανίας, τον νόμο «Περί της εξασφάλισης των οργανωτικών-νομικών προϋποθέσεων για την κοινωνική προστασία των ορφανών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα», τον νόμο «Σχετικά με τις αρχές και τις υπηρεσίες για θέματα παιδιών και τα ειδικά ιδρύματα για τα παιδιά» και άλλες νομοθετικές πράξεις της Ουκρανίας.

Σύμφωνα με το άρθρο 56 του αστικού κώδικα της Ουκρανίας οι αρχές επιτροπείας στην Ουκρανία είναι: οι κρατικές διοικήσεις περιφερειών, οι περιφέρειες στις πόλεις του Κιέβου και της Σεβαστούπολης, καθώς και τα εκτελεστικά όργανα δημοτικών, περιφερειακών συμβουλίων και συμβουλίων αγροτικών κοινοτήτων.

Ο λεπτομερής αλγόριθμος ενεργειών για τις αρχές επιτροπείας καθορίζεται στο διάταγμα σχετικά με την εκτέλεση από τις αρχές επιτροπείας των δραστηριοτήτων που αφορούν την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού, το οποίο εγκρίθηκε με την απόφαση αριθ. 866 του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας της 24.9.2008 (στο εξής: διάταγμα).

Ο νόμος της Ουκρανίας «Περί της εξασφάλισης των οργανωτικών-νομικών προϋποθέσεων για την κοινωνική προστασία των ορφανών και των παιδιών που στερούνται τη γονική

φροντίδα», ο νόμος «Σχετικά με τα όργανα και τις υπηρεσίες για θέματα παιδιών και τους ειδικούς φορείς για τα παιδιά», καθώς και το διάταγμα, αναθέτουν την εξέταση ζητημάτων κοινωνικής προστασίας των παιδιών, ιδίως των ορφανών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα ή των παιδιών των οποίων οι προσωπικές περιστάσεις είναι δύσκολες, στις υπηρεσίες για θέματα παιδιών, οι οποίες αποτελούν διαρθρωτική μονάδα της αρχής επιτροπείας.

Οι αρχές επιτροπείας είναι εξουσιοδοτημένες:

- να εντοπίζουν παιδιά των οποίων οι προσωπικές περιστάσεις είναι δύσκολες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών που βρίσκονται σε κίνδυνο, των παιδιών που έχουν υποστεί ενδοοικογενειακή βία ή έχουν διαπράξει ενδοοικογενειακή βία οποιασδήποτε μορφής, καθώς και των παιδιών που έχουν μείνει χωρίς γονική φροντίδα, να οργανώνουν την κοινωνική τους προστασία, συμπεριλαμβανομένης της τήρησης αρχείων, καθώς και να εξασφαλίζουν προσωρινή τοποθέτηση, εάν είναι απαραίτητο,
- να απομακρύνουν άμεσα το παιδί από τους γονείς σε περίπτωση κινδύνου για τη ζωή και την υγεία του,
- να προετοιμάζουν και να καταθέτουν στο δικαστήριο αγωγές για τη στέρηση των γονικών δικαιωμάτων της μητέρας ή του πατέρα, ή για την απομάκρυνση του παιδιού από τους γονείς χωρίς στέρηση των γονικών δικαιωμάτων,
- να απευθύνονται στους φορείς καταχώρισης ληξιαρχικών πράξεων για την καταχώριση της γέννησης παιδιού του οποίου οι γονείς είναι άγνωστοι,
- να χορηγούν στο παιδί το καθεστώς του ορφανού παιδιού ή του παιδιού που στερείται τη γονική φροντίδα,
- να τοποθετούν τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα στις διάφορες μορφές τοποθέτησης με προτεραιότητα στις οικογενειακές μορφές,
- να επιλύουν συγκρούσεις μεταξύ των γονέων σχετικά με την ανατροφή του παιδιού,
- να ελέγχουν την προβλεπόμενη χρήση των διατροφών για ένα παιδί,
- να συμπληρώνουν διοικητικά πρωτόκολλα σε περίπτωση παράβασης των καθηκόντων όσον αφορά την ανατροφή του παιδιού από τους γονείς ή από πρόσωπα που αντικαθιστούν τους γονείς,
- να προστατεύουν τα δικαιώματα στέγασης και τα περιουσιακά δικαιώματα των παιδιών,
- να χορηγούν στα παιδιά το καθεστώς παιδιών που έχουν πληγεί από τις πολεμικές δραστηριότητες και τις στρατιωτικές συγκρούσεις,
- να μεριμνούν για την επιστροφή παιδιών που είναι Ουκρανοί πολίτες στην περίπτωση που έφυγαν χωρίς νόμιμο εκπρόσωπο στο εξωτερικό και χρειάζεται να επιστρέψουν στην Ουκρανία,
- να παρέχουν οργανωτική και μεθοδολογική βοήθεια στα καταφύγια παιδιών, στα κέντρα κοινωνικοψυχολογικής αποκατάστασης παιδιών, στα κέντρα κοινωνικής υποστήριξης παιδιών και οικογενειών,
- να εκπροσωπούν τα συμφέροντα των παιδιών σε δικαστήρια κ.λπ.

Τοποθέτηση των ορφανών παιδιών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα σε οικογένειες / περιβάλλον οικογενειακού τύπου

Η εξασφάλιση της ανατροφής των ορφανών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα με την τοποθέτησή τους σε οικογένειες / περιβάλλον οικογενειακού τύπου

ρυθμίζεται από τη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για τα δικαιώματα του παιδιού, τον οικογενειακό κώδικα, τον αστικό κώδικα και τον κώδικα πολιτικής δικονομίας της Ουκρανίας, από τον νόμο «Περί της προστασίας της παιδικής ηλικίας», τον νόμο «Σχετικά με τις αρχές και τις υπηρεσίες για θέματα παιδιών και τους ειδικούς φορείς για τα παιδιά», τον νόμο «Περί οργανωτικών-νομικών όρων για την κοινωνική προστασία των ορφανών παιδιών και των παιδιών που στερούνται γονικής φροντίδας», καθώς και από τις αποφάσεις του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας αριθ. 866 της 24.9.2008 «Θέματα δραστηριοτήτων των αρχών επιτροπείας σχετικά με την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού», αριθ. 564 της 26.4.2002 «Περί της έγκρισης του καθεστώτος λειτουργίας του ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου» και αριθ. 565 της 26.4.2002 «Περί της έγκρισης του καθεστώτος λειτουργίας της ανάδοχης οικογένειας».

Σύμφωνα με το άρθρο 52 του Συντάγματος της Ουκρανίας, η συντήρηση και η ανατροφή των ορφανών παιδιών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα ανατίθεται στο κράτος.

Το άρθρο 6 του νόμου της Ουκρανίας «Περί οργανωτικών-νομικών όρων για την κοινωνική προστασία των ορφανών παιδιών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα» δίνει προτεραιότητα στην τοποθέτηση ενός παιδιού σε οικογένειες πολιτών της Ουκρανίας: υιοθεσία, επιμέλεια ή παροχή φροντίδας, ανάδοχη οικογένεια, ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου.

Αναφέρεται σαφώς ότι ένα παιδί μπορεί να τοποθετηθεί σε ιδρύματα για ορφανά και παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, ανεξαρτήτως της ιδιοκτησίας αυτών των ιδρυμάτων και του φορέα στον οποίο υπάγονται, εάν για κάποιους λόγους το παιδί δεν κατέστη δυνατό να τοποθετηθεί σε οικογένεια.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΚΑΙ ΦΡΟΝΤΙΔΑ

Η επιμέλεια ή η φροντίδα ενός παιδιού καθορίζεται με απόφαση είτε της αρχής επιτροπείας σύμφωνα με τη διαδικασία που έχει θεσπιστεί με το διάταγμα, είτε από δικαστήριο αποκλειστικά αρμόδιο για ορφανά παιδιά και παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα (η επιμέλεια αφορά παιδί κάτω των 14 ετών, η φροντίδα αφορά παιδί από 14 έως 18 ετών).

Κηδεμόνας ή πάροχος φροντίδας ορίζεται καταρχάς όταν πολίτες έχουν οικογενειακές, συγγενικές σχέσεις με ένα παιδί.

Οι κηδεμόνες και οι πάροχοι φροντίδας λαμβάνουν οικονομική στήριξη από το κράτος για τη συντήρηση των θετών παιδιών τους, αλλά σε αντίθεση με τους ανάδοχους γονείς και τους γονείς-παιδαγωγούς των ορφανοτροφείων οικογενειακού τύπου, δεν λαμβάνουν οικονομική στήριξη για τον εαυτό τους.

Κηδεμόνας ενός παιδιού ή πάροχος φροντίδας μπορεί να είναι κάθε ενήλικο ικανό πρόσωπο μετά από συγκατάθεσή του/της, με εξαίρεση τα πρόσωπα που προσδιορίζονται στο άρθρο 212¹ του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας. Επίσης, κηδεμόνας ενός παιδιού ή πάροχος

¹ **Άρθρο 212.** Πρόσωπα που δεν πληρούν τις προϋποθέσεις για να γίνουν θετοί γονείς:

Οι παρακάτω κατηγορίες προσώπων δεν δύνανται να υιοθετήσουν παιδί:

- 1) πρόσωπα με περιορισμένη ικανότητα
- 2) πρόσωπα που έχουν κηρυχθεί ανίκανα
- 3) πρόσωπα των οποίων τα γονικά δικαιώματα έπαψαν και δεν αποκαταστάθηκαν
- 4) πρόσωπα που ήταν προηγουμένως θετοί γονείς (κηδεμόνες, πάροχοι φροντίδας ή ανάδοχοι γονείς) ενός άλλου παιδιού αλλά η υιοθεσία (επιμέλεια, φροντίδα ή αναδοχή) έπαυσε ή ακυρώθηκε με δική τους υπαιτιότητα

φροντίδας δεν μπορεί να είναι πρόσωπο του οποίου τα συμφέροντα αντίκεινται στα συμφέροντα του παιδιού.

Δικαίωμα προτεραιότητας στην επιμέλεια (παροχή φροντίδας) έχουν:

- πρόσωπα που έχουν οικογενειακές, συγγενικές σχέσεις με το θετό παιδί (ταυτόχρονα, λαμβάνονται υπόψη οι μεταξύ τους προσωπικές σχέσεις, η ικανότητα ενός προσώπου να ασκεί καθήκοντα κηδεμόνα ή παρόχου φροντίδας)·
- η οικογένεια στην οποία ζούσε το παιδί τη στιγμή που τέθηκε το ζήτημα του καθορισμού της επιμέλειας (παροχής φροντίδας).

Κατά τον καθορισμό του κηδεμόνα ή του παρόχου φροντίδας για ένα παιδί λαμβάνονται υπόψη τα προσωπικά χαρακτηριστικά του προσώπου αυτού, η ικανότητά του/της να αναθρέψει το παιδί, η στάση του παιδιού απέναντι στο πρόσωπο αυτό καθώς και η επιθυμία του παιδιού.

Όταν πρόσωπα απευθύνονται στο κέντρο με θέμα τον καθορισμό της επιμέλειας ή της φροντίδας παιδιού το οποίο ζει σε ίδρυμα, τα πρόσωπα αυτά παραπέμπονται στην υπηρεσία για θέματα παιδιών και ενημερώνονται για την ανάγκη υποβολής των εγγράφων που ορίζονται στην παράγραφο 40 του διατάγματος ή για την περίοδο του στρατιωτικού νόμου στην Ουκρανία (μόνο για συγγενείς) —κατά τα οριζόμενα στην παράγραφο 79 του διατάγματος.

Απαραίτητη προϋπόθεση για πρόσωπα που δεν είναι συγγενείς του παιδιού, αλλά επιθυμούν να αναλάβουν την επιμέλεια ή τη φροντίδα αυτού του παιδιού, είναι η εκπαίδευσή τους επί των προβλημάτων ανατροφής των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα. Οι συγγενείς του παιδιού με τους οποίους ζει και οι οποίοι προτίθενται να αναλάβουν την επιμέλειά του (φροντίδα) δεν υποβάλλονται σε εκπαίδευση.

Ιδιαιτερότητες της επιμέλειας και της φροντίδας ως μορφές τοποθέτησης ενός παιδιού:

- οι κηδεμόνες και οι πάροχοι φροντίδας εκτελούν τα καθήκοντά τους δωρεάν,

5) πρόσωπα που είναι εγγεγραμμένα ή υποβάλλονται σε θεραπεία σε τμήμα νευροψυχολογίας ή σε τμήμα απεξάρτησης από τα ναρκωτικά·

6) πρόσωπα εθισμένα στα ναρκωτικά ή το αλκοόλ·

7) πρόσωπα που δεν έχουν μόνιμο τόπο κατοικίας και σταθερό εισόδημα·

8) πρόσωπα που πάσχουν από κάποια από τις ασθένειες ή τις παθήσεις που περιλαμβάνονται στον κατάλογο που έχει εγκριθεί από την κεντρική εκτελεστική αρχή η οποία διασφαλίζει τη διαμόρφωση της κρατικής πολιτικής για την υγειονομική περίθαλψη·

9) άγαμοι αλλοδαποί με εξαίρεση την περίπτωση όπου ο αλλοδαπός είναι συγγενής του παιδιού·

10) πρόσωπα που έχουν καταδικαστεί για ποινικά αδικήματα κατά της ζωής και της υγείας, της ελευθερίας, της τιμής και της αξιοπρέπειας, της σεξουαλικής ελευθερίας και του σεξουαλικού अपαραβιάστου, της δημόσιας ασφάλειας, της δημόσιας τάξης και των ηθών ή σε σχέση με τη διανομή ναρκωτικών, ψυχοτρόπων και ισοδύναμων ουσιών, καθώς και για τα αδικήματα που αναφέρονται στα άρθρα 148, 150, 150¹, 164, 166, 167, 169, 181, 187, 324 και 442 του ποινικού κώδικα της Ουκρανίας, ή πρόσωπα τα οποία έχουν ποινικό μητρώο για οποιοδήποτε άλλο ποινικό αδίκημα, το οποίο δεν έχει συμπληρωθεί ή δεν έχει ακυρωθεί δεόντως·

11) πρόσωπα που χρειάζονται συνεχή στήριξη και φροντίδα λόγω της κατάστασης της υγείας τους·

12) ανιθαγενείς·

13) πρόσωπο που έχει τελέσει γάμο με πρόσωπο που δεν δύναται να είναι θετός γονέας σύμφωνα με τα σημεία 3 έως 6, 8 και 10 του παρόντος άρθρου.

2. Εκτός από τα πρόσωπα που αναφέρονται στο παρόν άρθρο, θετοί γονείς δεν δύναται να γίνουν και άλλα πρόσωπα των οποίων τα συμφέροντα αντίκεινται στα συμφέροντα του παιδιού.

- καταβάλλεται κρατική κοινωνική στήριξη σε παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και τα οποία τίθενται υπό εναλλακτική επιμέλεια ή φροντίδα,
- η υπαγωγή σε επιμέλεια ή φροντίδα δεν αναστέλλει τις πληρωμές συντάξεων, διατροφής, αποζημίωσης για βλάβη μετά την απώλεια προσώπου υπεύθυνου για την ανατροφή, καθώς και άλλες κοινωνικές πληρωμές στο παιδί βάσει του νόμου,
- τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα και βρίσκονται υπό εναλλακτική επιμέλεια ή φροντίδα διατηρούν τις παροχές που προβλέπει ο νόμος για αυτή την κατηγορία παιδιών,
- τα θετά παιδιά μπορούν να υιοθετηθούν από άλλους πολίτες με τη συγκατάθεση του κηδεμόνα ή της αρχής επιτροπείας.

ΑΝΑΔΟΧΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Το ζήτημα ρυθμίζεται από τον οικογενειακό κώδικα της Ουκρανίας και την απόφαση αριθ. 565 του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας, της 26.4.2002, «Περί της έγκρισης του καθεστώτος λειτουργίας της ανάδοχης οικογένειας».

Ανάδοχη οικογένεια —οικογένεια ή άγαμο πρόσωπο, που οικειοθελώς και έναντι αμοιβής δέχεται να αναλάβει την ανατροφή και να συμβιώσει με ένα έως τέσσερα ορφανά παιδιά και παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα. Για την περίοδο του στρατιωτικού νόμου στην Ουκρανία, οι οικογένειες αυτές μπορούν να φιλοξενήσουν παιδιά που έχουν μείνει χωρίς γονική φροντίδα και χωρίς οικονομική βοήθεια για τη συντήρησή τους.

Ανάδοχοι γονείς μπορούν να είναι αρτιμελή πρόσωπα που είναι έγγαμα, με εξαίρεση τα πρόσωπα που προσδιορίζονται στο άρθρο 212 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας.

Κατά τη λήψη απόφασης για την τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια λαμβάνονται υπόψη τα ακόλουθα:

- η ηλικία των ανάδοχων γονέων και των παιδιών (όταν και οι δύο ανάδοχοι γονείς συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδότησης, όλα τα ανάδοχα παιδιά θα πρέπει να βρίσκονται σε ηλικία κατάλληλη για να φύγουν από την ανάδοχη οικογένεια). Σε ορισμένες περιπτώσεις, με τη συγκατάθεση των μερών, η ανάδοχη οικογένεια μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί και αφού οι ανάδοχοι γονείς συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδότησης, αλλά όχι για περισσότερο από πέντε έτη·
- το μέσο μηνιαίο συνολικό οικογενειακό εισόδημα για το προηγούμενο εξάμηνο (δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το όριο διαβίωσης που ορίζει ο νόμος για τις αντίστοιχες κοινωνικές και δημογραφικές ομάδες πολιτών)·
- τα μαθησιακά αποτελέσματα (τα άτομα που έχουν εκφράσει την επιθυμία να γίνουν ανάδοχοι γονείς πρέπει απαραιτήτως να υποβληθούν σε εκπαίδευση που οργανώνεται από τα περιφερειακά κέντρα κοινωνικών υπηρεσιών για τις οικογένειες, τα παιδιά και τους νέους με τη συμμετοχή ψυχολόγων, παιδαγωγών, γιατρών).

Στάδια δημιουργίας ανάδοχης οικογένειας:

- οι ανάδοχοι γονείς παρακολουθούν επιτυχώς τα σχετικά προπαρασκευαστικά μαθήματα (αποτελεί υποχρεωτική προϋπόθεση, η εκπαίδευση πραγματοποιείται τουλάχιστον μία φορά ανά διετία),
- κατάρτιση συστάσεων από το κέντρο κοινωνικών υπηρεσιών για τις οικογένειες, τα παιδιά και τους νέους βάσει των αποτελεσμάτων των μαθημάτων εκπαίδευσης,

- κατάρτιση γνωμοδότησης από την υπηρεσία για θέματα παιδιών όσον αφορά την ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη δημιουργία ανάδοχης οικογένειας,
- απόφαση για τη δημιουργία ανάδοχης οικογένειας από την κρατική διοίκηση της περιφέρειας (ή την εκτελεστική επιτροπή του τοπικού συμβουλίου) βάσει της αίτησης και των εγγράφων που υποβλήθηκαν,
- σύναψη συμφωνίας σχετικά με την τοποθέτηση των παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια για ανατροφή και συμβίωση,
- τοποθέτηση των παιδιών στην ανάδοχη οικογένεια.

Η απόφαση για τη δημιουργία ανάδοχης οικογένειας, την τοποθέτηση παιδιών σε ανάδοχη οικογένεια εκδίδεται από την κρατική διοίκηση της περιφέρειας ή την εκτελεστική επιτροπή του δημοτικού συμβουλίου.

Ιδιαιτερότητες της ανάδοχης οικογένειας:

- Οι ανάδοχοι γονείς ασκούν τα καθήκοντά τους σχετικά με την ανατροφή των παιδιών έναντι αμοιβής (σε αντίθεση με την υιοθεσία και την ανάθεση της επιμέλειας/φροντίδας): ένας από αυτούς λαμβάνει οικονομική κάλυψη που ανέρχεται στο 35 % της κρατικής κοινωνικής στήριξης για κάθε ανάδοχο παιδί,
- Οι ανάδοχοι γονείς μεταφέρουν τα ανάδοχα παιδιά σε δικό τους χώρο διαβίωσης που πληροί τις συνθήκες υγιεινής και διαβίωσης (σε αντίθεση με την τοποθέτηση ενός παιδιού σε ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου),
- Στα ορφανά παιδιά και στα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα τα οποία τοποθετούνται σε ανάδοχη οικογένεια, καταβάλλεται κρατική κοινωνική στήριξη,
- Τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, τα οποία βρίσκονται σε ανάδοχη οικογένεια, διατηρούν τις παροχές και τις κρατικές εγγυήσεις που προβλέπονται από τον νόμο για τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, καθώς και την προηγούμενως χορηγηθείσα διατροφή, τις συντάξεις και άλλες κοινωνικές πληρωμές,
- Τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα μπορούν να υιοθετηθούν από άλλους πολίτες, αλλά οι ανάδοχοι γονείς έχουν δικαίωμα προτεραιότητας όσον αφορά την υιοθεσία τους.

ΟΡΦΑΝΟΤΡΟΦΕΙΟ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΟΥ ΤΥΠΟΥ

Το ζήτημα ρυθμίζεται από τον οικογενειακό κώδικα της Ουκρανίας και την απόφαση αριθ. 564 του Υπουργικού Συμβουλίου, της 26.4.2002, «Περί της έγκρισης του καθεστώτος λειτουργίας του ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου».

Ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου — χωριστή οικογένεια που δημιουργείται μετά από επιθυμία των συζύγων ή ενός άγαμου προσώπου, οι οποίοι αναλαμβάνουν την ανατροφή και συμβιώνουν με τουλάχιστον πέντε ορφανά παιδιά και παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα. Ο συνολικός αριθμός των παιδιών σε ένα ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου δεν μπορεί να υπερβαίνει τα δέκα, συμπεριλαμβανομένων των φυσικών παιδιών της οικογένειας. Για την περίοδο του στρατιωτικού νόμου στην Ουκρανία, οι οικογένειες αυτές μπορούν να

φιλοξενήσουν παιδιά που έχουν μείνει χωρίς γονική φροντίδα και χωρίς οικονομική βοήθεια για τη συντήρησή τους.

Γονείς-παιδαγωγοί — σύζυγοι ή άγαμοι οι οποίοι αναλαμβάνουν την ανατροφή και συμβιώνουν με τουλάχιστον πέντε ορφανά παιδιά και παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, και στους οποίους έχει χορηγηθεί η ιδιότητα του γονέα-παιδαγωγού με απόφαση των αρχών επιτροπείας.

Γονείς-παιδαγωγοί δύνανται να είναι ενήλικοι χωρίς αναπηρία, με εξαίρεση τα πρόσωπα που καθορίζονται στο άρθρο 212 του οικογενειακού κώδικα της Ουκρανίας.

Το μέσο μηνιαίο συνολικό οικογενειακό εισόδημα ανά άτομο για τους έξι μήνες που προηγούνται του μήνα υποβολής της αίτησης για τη δημιουργία ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου δεν μπορεί να είναι μικρότερο από το όριο διαβίωσης που ορίζει ο νόμος για τις αντίστοιχες κοινωνικές και δημογραφικές ομάδες πολιτών.

Στάδια δημιουργίας ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου:

- Οι γονείς-παιδαγωγοί παρακολουθούν επιτυχώς τα σχετικά προπαρασκευαστικά μαθήματα (αποτελεί υποχρεωτική προϋπόθεση, η εκπαίδευση πραγματοποιείται τουλάχιστον μία φορά ανά διετία).
- Κατάρτιση συστάσεων από το αντίστοιχο κέντρο κοινωνικών υπηρεσιών για τις οικογένειες, τα παιδιά και τους νέους βάσει των αποτελεσμάτων των μαθημάτων εκπαίδευσης.
- Κατάρτιση γνωμοδότησης από την υπηρεσία για θέματα παιδιών όσον αφορά την ύπαρξη των απαραίτητων προϋποθέσεων για τη δημιουργία ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου.
- Απόφαση για τη δημιουργία ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου από την κρατική διοίκηση της περιφέρειας (ή την εκτελεστική επιτροπή του τοπικού συμβουλίου) βάσει της αίτησης και των εγγράφων που υποβλήθηκαν.
- Σύναψη συμφωνίας για τη δημιουργία ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου μεταξύ των γονέων-παιδαγωγών και της αρχής που αποφάσισε να το δημιουργήσει.
- Τοποθέτηση των παιδιών στο ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου (ολοκληρώνεται σε διάστημα 12 μηνών από την ημερομηνία δημιουργίας του· τα παιδιά που έχουν οικογενειακούς δεσμούς τοποθετούνται πρώτα, εκτός εάν δεν μπορούν να μεγαλώσουν μαζί λόγω ιατρικών ενδείξεων).

Κατά τη λήψη απόφασης για την τοποθέτηση των παιδιών λαμβάνεται υπόψη η ηλικία των γονέων-παιδαγωγών και των παιδιών (όταν και οι δύο γονείς-παιδαγωγοί συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδότησης, όλα τα ανάδοχα παιδιά θα πρέπει να βρίσκονται σε ηλικία κατάλληλη για να φύγουν από το ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου). Σε ορισμένες περιπτώσεις, με τη συγκατάθεση των μερών, το ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου μπορεί να συνεχίσει να λειτουργεί και αφού οι γονείς-παιδαγωγοί συμπληρώσουν την ηλικία συνταξιοδότησης, αλλά όχι για περισσότερο από πέντε έτη.

Ιδιαιτερότητες του ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου:

- Οι γονείς-παιδαγωγοί αναλαμβάνουν την ανατροφή των παιδιών και συμβιώνουν με αυτά έναντι αμοιβής (λαμβάνουν οικονομική κάλυψη που ανέρχεται στο 35 % της κρατικής κοινωνικής στήριξης ανά ανάδοχο παιδί —αυτή η κάλυψη κατανέμεται σε ίσα μέρη με τη συγκατάθεσή τους).

- Οι γονείς-παιδαγωγοί λαμβάνουν χωριστό σπίτι ή διαμερίσματα σύμφωνα με τους κανόνες που ορίζει ο νόμος.
- Σε κάθε ανάδοχο παιδί καταβάλλεται κρατική κοινωνική ενίσχυση.
- Τα ανάδοχα παιδιά διατηρούν τις παροχές και τις κρατικές εγγυήσεις που προβλέπονται από τον νόμο για τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, καθώς και την προηγούμενως χορηγηθείσα διατροφή, τις συντάξεις και άλλες κοινωνικές πληρωμές.
- Τα ορφανά παιδιά και τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα μπορούν να υιοθετηθούν από άλλους πολίτες, αλλά δικαίωμα προτεραιότητας όσον αφορά την υιοθεσία τους παρέχεται στους γονείς-παιδαγωγούς ενός ορφανοτροφείου οικογενειακού τύπου.

Σύμφωνα με το άρθρο 31 του νόμου της Ουκρανίας «Περί της εξασφάλισης των οργανωτικών-νομικών προϋποθέσεων για την κοινωνική προστασία των ορφανών και των παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα», οι γονείς-παιδαγωγοί είναι πρόσωπα τα οποία αντικαθιστούν τους γονείς, νόμιμοι εκπρόσωποι των ανάδοχων παιδιών τους και προστατεύουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντά τους ενώπιον των κρατικών αρχών εξουσίας, συμπεριλαμβανομένων των δικαστικών αρχών, ως κηδεμόνες ή πάροχοι φροντίδας χωρίς ειδικές εξουσίες. Δεν επιτρέπεται να χρησιμοποιήσουν τα δικαιώματα που τους έχουν παραχωρηθεί κατά τρόπο αντίθετο προς το συμφέρον του παιδιού.

Η απόκτηση της ιδιότητας των γονέων-παιδαγωγών των ορφανοτροφείων οικογενειακού τύπου δεν μπορεί να περιορίσει τα πολιτικά δικαιώματα των προσώπων αυτών.

Οι γονείς-παιδαγωγοί έχουν δικαίωμα:

- να προστατεύουν το παιδί, τα συμφέροντά του ως κηδεμόνες ή πάροχοι φροντίδας χωρίς ειδικές εξουσίες·
- να προσφεύγουν σε δικαστήριο με αίτημα τη στέρηση των γονικών δικαιωμάτων των γονέων των ανάδοχων παιδιών·
- να προσφεύγουν σε δικαστήριο με αίτημα να ακυρωθεί η υιοθεσία ή να κηρυχθεί άκυρη αναφορικά με παιδιά που ζούσαν μαζί τους και μεταφέρθηκαν για υιοθεσία·
- να υιοθετούν παιδιά, τα οποία ανατρέφονται και συντηρούνται στις οικογένειές τους·
- να συμμετέχουν στη εξέταση από την αρχή επιτροπείας του ζητήματος της διαχείρισης της περιουσίας του παιδιού·
- να απαιτούν την επιστροφή του παιδιού από οποιοδήποτε πρόσωπο το κρατά χωρίς να υπάρχει σχετικός νόμος ή δικαστική απόφαση·
- να ζητούν από τις αρχές επιτροπείας να τους παρέχουν ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με το παιδί και τους γονείς του, την κατάσταση της υγείας του, το επίπεδο και τις ιδιαιτερότητες της ανάπτυξης του παιδιού·
- να καθορίζουν με ανεξάρτητο τρόπο τις μεθόδους ανατροφής του παιδιού, λαμβάνοντας υπόψη τη γνώμη του παιδιού και τις συστάσεις των αρχών κηδεμονίας και επιτροπείας.

Οι γονείς-παιδαγωγοί έχουν υποχρέωση:

- να προστατεύουν τα δικαιώματα και τα συμφέροντα των παιδιών, να είναι εκπρόσωποί τους σε ιδρύματα και οργανισμούς·
- να δημιουργούν τις κατάλληλες συνθήκες για την ολοκληρωμένη αρμονική ανάπτυξη των παιδιών·

- να φροντίζουν την υγεία, τη σωματική, την πνευματική και την ηθική ανάπτυξη, την εκπαίδευση των παιδιών και να τα προετοιμάζουν για την εργασία·
- να διασφαλίζουν ότι οι ιατρικές εξετάσεις των παιδιών διενεργούνται δύο φορές τον χρόνο από ειδικούς γιατρούς και να ακολουθούν τις συστάσεις τους·
- να διασφαλίζουν την εκπαίδευση των παιδιών, να παρακολουθούν την εκπαίδευση και την ανάπτυξη των παιδιών στα εκπαιδευτικά ιδρύματα, να διατηρούν σχέσεις με τους εκπαιδευτικούς και τους παιδαγωγούς·
- να ασχολούνται με την ανάπτυξη των ικανοτήτων των παιδιών, συμπεριλαμβανομένης της συμμετοχής τους σε εξωσχολικά εκπαιδευτικά ιδρύματα·
- να μην εμποδίζουν την επικοινωνία του παιδιού με τους φυσικούς του γονείς και να επιστρέφουν το παιδί σε περίπτωση αποκατάστασης των γονικών δικαιωμάτων, αποφυλάκισης και σε άλλες περιπτώσεις, εφόσον αυτό δεν αντίκειται στο συμφέρον του παιδιού και δεν απαγορεύεται με δικαστική απόφαση·
- να συνεργάζονται με τις τοπικές κρατικές διοικήσεις, τις αρχές της τοπικής αυτοδιοίκησης και τους κοινωνικούς λειτουργούς, με σκοπό τη συμμετοχή ειδικών στην επίλυση προβληματικών ζητημάτων·
- να ενημερώνουν τις αρμόδιες αρχές επιτροπείας σε περίπτωση δυσμενών συνθηκών για τη συντήρηση, ανατροφή και εκπαίδευση των παιδιών σε ορφανοτροφείο οικογενειακού τύπου.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Σκοπός της προστασίας είναι να διασφαλίζονται τα δικαιώματα ενός παιδιού το οποίο, λόγω των δύσκολων προσωπικών περιστάσεων, αδυνατεί προσωρινά να ζήσει με τους γονείς/νόμιμους εκπροσώπους του, με την παροχή σε αυτό και στην οικογένειά του υπηρεσιών που αποσκοπούν στην επανένταξη του παιδιού στην οικογένεια ή με τη χορήγηση στο παιδί του σχετικού καθεστώτος που είναι απαραίτητο για περαιτέρω αποφάσεις, λαμβανομένου υπόψη του βέλτιστου συμφέροντος του παιδιού όσον αφορά τη διασφάλιση του δικαιώματός του για ανατροφή σε οικογένεια ή σε συνθήκες όσο το δυνατόν πλησιέστερες προς την οικογένεια.

Η προστασία, ειδικότερα, είναι μια προσωρινή μορφή τοποθέτησης ενός παιδιού στο οποίο τις περισσότερες φορές δεν έχει χορηγηθεί ακόμη το καθεστώς του ορφανού ή του παιδιού που στερείται τη γονική φροντίδα.

Το ζήτημα της δημιουργίας και της λειτουργίας της οικογένειας προστασίας ρυθμίζεται από τον οικογενειακό κώδικα της Ουκρανίας και το διάταγμα για τη δημιουργία και τη δραστηριότητα της οικογένειας προστασίας, την τοποθέτηση, την παραμονή στην οικογένεια προστασίας, που εγκρίθηκε με την απόφαση αριθ. 893 του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας, της 20ής Αυγούστου 2021, με τίτλο «Ορισμένα θέματα προστασίας των δικαιωμάτων των παιδιών και παροχής υπηρεσιών προστασίας σε ένα παιδί».

Η οικογένεια προστασίας είναι μια οικογένεια στην οποία, με τη συγκατάθεση όλων των μελών της, ένας ενήλικας, ο οποίος έχει υποβληθεί σε ειδικό πρόγραμμα εκπαίδευσης, εκτελεί τα καθήκοντα του προστάτη-γονέα σε επαγγελματική βάση.

Ο προστάτης-γονέας είναι το πρόσωπο που, με τη συμμετοχή των μελών της οικογένειας, παρέχει υπηρεσίες φροντίδας, ανατροφής και αποκατάστασης σε ένα παιδί στην οικογένειά του.

Οι προστάτες-γονείς δεν είναι οι νόμιμοι εκπρόσωποι των παιδιών.

ΜΙΚΡΗ ΟΜΑΔΙΚΗ ΚΑΤΟΙΚΙΑ

Το ζήτημα της δημιουργίας της μικρής ομαδικής κατοικίας ρυθμίζεται από την απόφαση αριθ. 926 του Υπουργικού Συμβουλίου της Ουκρανίας, της 31.10.2018, «Περί της έγκρισης των πρότυπων κανονισμών για μια μικρή ομαδική κατοικία».

Η μικρή ομαδική κατοικία είναι ένα ίδρυμα κοινωνικής προστασίας που έχει σχεδιαστεί για τη μακροχρόνια (ενδονοσοκομειακή) διαβίωση ορφανών, παιδιών που στερούνται τη γονική φροντίδα, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες, σε συνθήκες οικογένειας, για την κοινωνικοποίηση και την προετοιμασία για ανεξάρτητη ζωή, την υποβοήθηση της επιστροφής των παιδιών στη βιολογική οικογένεια ή την τοποθέτηση σε οικογενειακές μορφές ανατροφής.

Οι κατοικίες αυτές παρέχουν υπηρεσίες σύμφωνα με τις ανάγκες της εδαφικής κοινότητας αντικαθιστώντας ιδρύματα και οργανισμούς με παρόμοιες λειτουργίες, κάτι που θα επιταχύνει τη μεταρρύθμιση των οικοτροφείων που ιδρύθηκαν κατά τη σοβιετική εποχή και θα εξασφαλίσει τη μέγιστη δυνατή πρόσβαση των παιδιών στις υπηρεσίες της κοινότητας.

Σε μια μικρή ομαδική κατοικία δεν μπορούν να ζουν ταυτόχρονα περισσότερα από 10 υγιή παιδιά ή 8 παιδιά με περιορισμένες βιοτικές δραστηριότητες, συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες.

Τα ορφανά παιδιά, τα παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα με περιορισμένες βιοτικές δραστηριότητες συμπεριλαμβανομένων των παιδιών με αναπηρίες, εγγράφονται κατά κύριο λόγο σε μια μικρή ομαδική κατοικία, με εξαίρεση εκείνα που χρειάζονται παρηγορητική φροντίδα.

Σε περίπτωση απουσίας τέτοιων παιδιών, άλλα ορφανά, παιδιά που στερούνται τη γονική φροντίδα, ηλικίας δέκα έως δεκαοκτώ ετών, μπορούν να τοποθετηθούν σε μικρή ομαδική κατοικία.

Προκειμένου να διατηρηθούν οι οικογενειακές σχέσεις, παιδιά ηλικίας τριών έως εννέα ετών μπορούν να φιλοξενηθούν σε μικρή ομαδική κατοικία με μεγαλύτερα αδέρφια, καθώς και παιδιά που έμειναν χωρίς γονική φροντίδα, των οποίων τα αδέρφια βρίσκονται σε μικρή ομαδική κατοικία.

Ένα από τα καθήκοντα μιας μικρής ομαδικής κατοικίας είναι να διασφαλίζει την εκπαίδευση του παιδιού στο πλησιέστερο ίδρυμα προσχολικής αγωγής ή γενικής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στον τόπο διαμονής του παιδιού, συμπεριλαμβανομένης της διασφάλισης του δικαιώματος των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες σε εκπαίδευση και εκπαιδευτικές υπηρεσίες χωρίς αποκλεισμούς σύμφωνα με το ατομικό πρόγραμμα ανάπτυξης.

Η δημιουργία μικρών ομαδικών κατοικιών ενισχύει τον ρόλο και την ευθύνη των τοπικών εκτελεστικών αρχών και των αρχών τοπικής αυτοδιοίκησης για την κατάσταση των παιδιών και των οικογενειών με παιδιά.

Η παρεχόμενη από το κράτος διατροφή για τα παιδιά σε μικρές ομαδικές κατοικίες αντιστοιχεί σε 2,5 φορές το όριο διαβίωσης για παιδιά αντίστοιχης ηλικίας, ενώ για τα παιδιά με αναπηρίες αντιστοιχεί σε 3,5 φορές το όριο διαβίωσης για παιδιά αντίστοιχης ηλικίας.